

ANTONI KOŚĆ SVD

FILOZOFICZNE PODSTAWY PAŃSTWA KOREAŃSKIEGO W PERSPEKTYWIE HISTORYCZNEJ

WPROWADZENIE

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie filozoficznych podstaw państwa koreańskiego w perspektywie historycznej, innymi słowy – jest to próba odpowiedzi na pytanie: na jakiej filozofii oparte jest państwo koreańskie?

Problemem jest tutaj nie samo pojęcie państwa, lecz pojęcie filozofii. W historii myśli koreańskiej bowiem trudno jest wyraźnie oddzielić filozofię od religii. Filozofia (światopogląd), religia i kultura są jednoznaczne z „filozofią życia”. Chodzi zarówno o filozofię, jak i religijność, która jest filozofią życia. Klasycznym przykładem jest szamanizm, który nie jest ani wyłącznie filozofią, ani wyłącznie religią. Trudno też jasno oddzielić filozoficzny konfucjanizm od konfucjanizmu religijnego. Metodologicznie jednak można przeprowadzić rozróżnienie między filozofią, religią a religijnością ludową. Religijność ludowa bowiem zawsze odgrywała i nadal odgrywa istotną rolę w życiu społecznym Koreańczyka.

Jeśli chodzi o rodzimą filozofię koreańską, na pewno jest to szamanizm – jako forma rodzimej religii i filozofii. Oprócz szamanizmu w historii myśli koreańskiej od IV wieku ważne znaczenie miał również konfucjanizm, a od XVI wieku jego rygorystyczna forma, czyli neokonfucjanizm. Wielki wpływ na myślenie społeczne i polityczne Koreańczyków od IV wieku miał ponadto

buddyzm. W tym samym czasie do Korei dotarł także taoizm. W odróżnieniu od Chin i Japonii od końca XVIII wieku chrześcijaństwo w Korei, zarówno katolicyzm jak i protestantyzm, odgrywało i nadal odgrywa ważną rolę nie tylko w sensie religijnym, ale również w sensie politycznym i społecznym, m.in. jako obrońca praw człowieka, które swoje korzenie mają w filozofii chrześcijańskiej.

1. OKRES STAROŻYTNY

Podobnie jak w przypadku historii innych narodów¹, nie wiemy dokładnie, od kiedy Półwysep Koreański był zamieszkały. Na podstawie dostępnych odkryć archeologicznych można sądzić, że stało się to już w okresie paleolitu, tzn. przed około 500 tys. lat. Prawie 3000 lat temu ludy z Mongolii przybyły na półwysep, przynosząc z sobą cywilizację epoki brązu. Ludy te zmieszane z tubylczymi są w linii prostej praprzodkami dzisiejszych Koreańczyków.

Według mitologii koreańskiej początek historii Korei datowany jest na rok 2333 przed Chr. Legenda mówi, że książę Hwanung, syn najwyższego bóstwa, zstąpił z nieba na górę Taebaek razem z 3000 poddanych i zbudował „Miasto Boga”. Był dobrym władcą, który nauczył swój lud uprawy roli, rybołówstwa, rzemiosła, handlu, medycyny i sztuki. Dla swego ludu ustanowił także kodeks obowiązujących praw. Poślubił kobietę, która urodziła mu syna imieniem Tangun. Tangun, legendarny syn boga i kobiety, założył w 2333 r. przed Chr. pierwsze królestwo zwane Choson (Kraj Pogodnego Poranka) ze stolicą w Pyongyang². Tangun uważany jest za mitycznego praojca narodu koreańskiego. Dzień Tanguna, obchodzony uroczystie 3 października jako święto państwowe, uważany jest za Dzień Założenia Narodu koreańskiego. Chociaż historycy spierają się, czy Tangun jest postacią historyczną, to jednak zarówno w Chinach, jak i w Korei istnieją pewne zapisy historyczne, które zdają się potwierdzać tezę o historyczności Tanguna, mitologia zaś

---

¹ Na temat historii Korei por. A. Kość, *Korea w dobie przemian. Historia*, „Nurt SVD”, 28(1994), nr 3(66), s. 43-55; K.-B. Lee, *A New History of Korea*, Seoul 1991; J. Meyer-Stamer, *Süd-Korea*, Bonn 1992; R. Scapino (red.), *North Korea Today*, Berkeley 1983.

² Na temat legendy o Tangumie por. H. Ogarek-Czój, *Pradzieje i legendy Korei*, Warszawa 1981; tenże, *Mitologia Korei*, Warszawa 1988.

została dodana w celu nadania Założycielowi Narodu koreańskiego charakteru boskiego w ślad za tradycją chińską.

Historycy przyjmują, że królestwo Choson³ istniało do II wieku przed Chr. W 109 r. przed Chr. cesarz Wu-ti z chińskiej dynastii Han (206 przed Chr. – 220 po Chr.), uważając królestwo Choson za zagrożenie dla wschodnich granic cesarstwa chińskiego, postanowił je podbić. Chiny stworzyły wówczas cztery kolonie wojskowe w północnej części Półwyspu Koreańskiego i w Mandżurii. Cesarstwo chińskie było jednak wówczas za słabe, aby utrzymać nad nimi kontrolę. Tylko jedna z kolonii, Nangnang, przetrwała do 313 r. po Chr. jako centrum handlu i bezpośrednich kontaktów kulturalnych między Koreą a Chinami.

Najstarsze zapisy historyczne mówią o istnieniu w Korei społeczności plemiennych, tworzących niewielkie miasta-państwa. Te z kolei stopniowo łączyły się w unie plemienne z coraz bardziej rozwiniętymi strukturami politycznymi. Ten stan rzeczy utrzymywał się zarówno na półwyspie, jak i w południowej Mandżurii mniej więcej do początków ery chrześcijańskiej.

Spśród wielu unii plemiennych Koguryo (37 r. przed Chr. – 668 r. po Chr.), położone w środkowym biegu rzeki Amnok (Yalu), jako pierwsze przetrzymało się w królestwo. Jego wojownicze oddziały podbijały sąsiednie plemiona jedno po drugim. W końcu wyparło ono w 313 r. Chińczyków z Nangnang i rozszerzyło swoje terytorium o Mandżurię.

Ekspansja na północy półwyspu miała swoje reperkusje w politycznie i kulturalnie mniej rozwiniętej części południowej półwyspu. Grupa zbuntowanych uciekinierów z Koguryo założyła wówczas nowe królestwo, zwane Paekche (18 r. przed Chr. – 660 r. po Chr.), na południe od rzeki Han w pobliżu dzisiejszego Seulu. Lud Paekche był usposobiony bardziej pokojowo niż odważni wojownicy z Koguryo, dlatego też, aby uniknąć zagrożenia ze strony swego rywala z północy, królestwo Paekche przesuwało się na południe. Do IV wieku królestwo to całkowicie opanowało południowo-zachodnie tereny półwyspu i stało się bogatym i cywilizowanym państwem, mającym bardzo dobre kontakty handlowe z położonymi z drugiej strony Morza Żółtego Chinami.

Królestwo Shilla (57 r. przed Chr. – 668 r. po Chr.), geograficznie oddalone od wpływów chińskich, a zamieszkane przez plemiona Han⁴, na po-

---

³ Współcześni historycy pierwsze królestwo Choson nazywają Ko Choson (Starożytny Choson) dla odróżnienia od nazwy dynastii Choson założonej w 1392 r.

⁴ Nazwa Korei w języku koreańskim brzmi *Hanguk*, czyli 'kraj plemienia Han'.

czątku było najsłabszym i najtrudniej rozwijającym się krajem spośród Trzech Królestw. Najwolniej przyjmowało obce wierzenia i idee, a jego społeczeństwo było podzielone na warstwy społeczne. Dopiero dzięki oryginalnej filozofii życia, zwanej *Hwarangdo*⁵, kształtującej przyszłą elitę kraju oraz wpływowi filozofii buddyjskiej królestwo Shilla osiągnęło silną pozycję wśród Trzech Królestw.

Hwarangdo było organizacją wojskową, skupiającą – na zasadzie dobrowolności – młodzież z rodzin arystokratycznych i szlacheckich. Członkowie tej organizacji byli szkoleni w sztuce walki, literatury i życia społecznego. Metodą szkolenia były wspólne obozy i wyprawy. Cele edukacji były następujące: lojalność wobec monarchy; miłość synowska do rodziców; przyjaźń wśród przyjaciół; niecofanie się w walce; odraza do niepotrzebnego zabijania. Powyższe cele edukacji były postulowane przez słynnego mnicha Won-gwanga, który podkreślał wartość połączonych cnót buddyjsko-konfucjańskich w wychowaniu młodzieży królestwa Shilla. Grupy tego ruchu rzeczywiście przyczyniły się do wojskowego, politycznego i kulturalnego rozwoju królestwa Shilla.

W VI wieku królestwo Shilla opanowało sąsiednie królestwa (państwa-miasta) Kaya, które powstawały od połowy I do połowy VI wieku na południowym wschodzie półwyspu. Przyniosło to w efekcie unię militarną z Chinami, rządzonymi przez dynastię Tang⁶, która miała na celu zdobycie Koguryo i Paekche. Dlatego też Shilla zmuszona była wystąpić zbrojnie przeciw Chinom, gdy te ujawniły swe własne ambicje włączenia do swego imperium terytoriów Koguryo i Paekche.

Zwycięstwo Królestwa Shilla nad Chinami w 676 r. było triumfalnym punktem zwrotnym w historii Korei. Shilla wyparła Chińczyków z półwyspu i doprowadziła do pierwszego zjednoczenia terytorialnego pod jej rządami. Trzy Królestwa: Shilla, Paekche i Koguryo, chociaż politycznie odrębne, miały silną więź etniczną i ten sam język. Jako religię wszystkie trzy przyjęły buddyzm z Chin i etykę konfucjańską. Zainteresowanie buddyzmem przyniosło Korei wiele korzyści kulturalnych. Koreańscy mnisi buddyjscy wyjeżdżali do Chin i Indii, aby tam studiować pisma buddyjskie. Propagowali również literaturę i sztukę buddyjską w Japonii, odgrywając decydującą rolę w rozwoju kultury tego kraju. Buddyzm stał się szybko religią wpływowych

---

⁵ *Hwarangdo* tłumaczy się dosłownie „Droga Kwiatu Młodych Zastępów”.

⁶ Dynastia Tang rządziła Chinami w latach 618-907. Na ten temat por. A. K o ś ć, *Prawo a etyka konfucjańska w historii myśli prawnej Chin*, Lublin 1998, s. 111-129.

warstw Trzech Królestw. Ich władcy patronowali buddyzmowi i wykorzystywali go do umocnienia swojej władzy.

Przez prawie trzysta lat Shilla cieszyła się pokojem i dobrobytem. Wolna od wewnętrznych konfliktów i inwazji z zewnątrz, szybko osiągnęła wspaniały rozwój handlu, rzemiosła, szkolnictwa, religii, sztuki i innych dziedzin kultury. Stolica królestwa Shilla – Kumsong (obecnie Kyongju) liczyła ponad milion mieszkańców, którzy wiodli życie dostatnie, a miasto szczyciło się wspaniałymi pałacami królewskimi i świątyniami buddyjskimi.

Buddyzm kwitł pod patronatem dworu królewskiego i arystokracji, wywierając coraz większy wpływ na politykę państwa, na twórczość artystyczną i etykę. Wiele wspaniałych pomników historii Korei zawdzięczamy twórczemu geniuszowi i religijnemu zapałowi twórców tego okresu. Do najważniejszych dzieł tej epoki należy niewątpliwie buddyjska świątynia Pulguksa i święta grotta Sokkuram ze wspaniałym posągami Buddy, znajdujące się w pobliżu stolicy Kyongju.

Shilla osiągnęła szczyt dobrobytu i potęgi w połowie VIII wieku, później zaczął się jej stopniowy upadek. Zaostrzyły się konflikty wśród arystokracji, a zbuntowani przywódcy na prowincji ogłosili się następcami obalonych władców dynastii Koguryo i Paekche. W 935 r. władca królestwa Shilla oddał władzę nad państwem w ręce dworu nowo powstałego królestwa Koryo⁷.

2. DYNASTIE KORYO I CHOSON

Założycielem królestwa Koryo⁸ (918-1392) był generał Wang Kon, służący pod zbuntowanym księciem królestwa Shilla. Na stolicę państwa wybrał swoje rodzinne miasto Songdo (dzisiejsze Kaesong w Korei Północnej). Postanowił on również odzyskać utracone przez królestwo Koguryo terytoria w Mandżurii, jednak przez pięć wieków swego istnienia Koryo nie zdołało urzeczywistnić tego planu.

Koryo mogło się jednak poszczycić osiągnięciami w dziedzinie kultury i sztuki. Porcelana koreańska dynastii Koryo cieszyła się wielkim uznaniem nie tylko rodzimej arystokracji, ale również chińskiego dworu cesarskiego

---

⁷ Por. A. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Historia*, „Nurt SVD”, 28(1994), nr 3(66), s. 47; Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), *A Handbook of Korea*, wyd. 10, Seoul 1998, s. 59.

⁸ Od dynastii Koryo pochodzi obecna europejska nazwa kraju: Korea.

dynastii Sung⁹. Epokowe znaczenie miał również wynalazek pierwszych na świecie ruchomych metalowych czcionek drukarskich w 1234 r. W tym samym czasie na drewnianych tabliczkach został wryty cały kanon buddyjski, liczący 80 tysięcy owych tabliczek. Miał on przywoływać pomoc i opiekę Buddy w odpieraniu mongolskich najeźdźców. Nosi on nazwę *Tripitaka Koreana* i przechowywany jest w świątyni Haeinsa.

Od początku dynastii Koryo dwór królewski uznał buddyzm za religię państwową. Dzięki temu zaczęła się ona intensywnie rozwijać, wzniesiono wiele świątyń, nastąpił rozwój sztuki drzeworytniczej i koreańskiego malarstwa ikonowego. Kiedy jednak kapłani buddyjscy zaczęli wywierać nadmierny wpływ na władzę państwową, buddyzm doprowadził do stopniowego upadku królestwo Koryo. W ostatnim okresie swego istnienia królestwo Koryo było wstrząsane konfliktami między urzędnikami a wojownikami, a także między zwolennikami buddyzmu a konfucjanizmu. W 1231 r. rozpoczęły się najazdy Mongołów i po zaciekłych długotrwałych walkach w 1259 r. Koryo zostało pokonane i podporządkowane mongolskiej dynastii Yuan (1279-1368)¹⁰, a po jej upadku chińskiej dynastii Ming (1368-1644)¹¹.

W X wieku dwór Koryo przyjął chiński system egzaminów wstępnych do państwowej służby cywilnej podczas rekrutacji urzędników państwowych. O ile jednak w Chinach system państwowej służby cywilnej był dostępny dla wszystkich mężczyzn, niezależnie od statusu społecznego, w Korei był zarezerwowany jedynie dla synów z rodzin arystokratycznych¹².

Rok 1392 to koniec królestwa Koryo, wówczas bowiem doszła do władzy dynastia Yi, która przyjęła nową nazwę dla kraju – Choson (1392-1910). Generał Yi Song-gye był duchowym przywódcą grupy neokonfucjańskich uczonych, którzy próbowali stworzyć państwo oparte na zasadach filozofii konfucjańskiej. Stolica królestwa Choson została w 1394 r. przeniesiona z Kaesong do Hanyang (obecna nazwa Seul). Historia tego królestwa jest odbiciem zmiennych losów koreańskiego konfucjanizmu i jego wpływu na społeczeństwo¹³.

---

⁹ Dynastia Sung rządziła Chinami w latach 960-1279. Na ten temat por. K o ś ć, *Prawo a etyka konfucjańska*, s. 129-138.

¹⁰ Tamże, s. 138-142.

¹¹ Tamże, s. 142-156.

¹² Por. tamże, s. 190-193.

¹³ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 62.

Konfucjanizm przybył do Korei z Chin już w okresie Trzech Królestw i spotkał się z wielką akceptacją. Szczególne znaczenie wywarły dzieła chińskiego uczonego Chu Hsi (zm. 1200). Jego filozofia łączyła naukę Konfucjusza z elementami buddyzmu i taoizmu. Synteza ta znana jest jako neokonfucjanizm. Wykształcona mniejszość społeczeństwa Choson przyjęła tę formę konfucjanizmu i jego doktrynę uznała za swoją ideologię nie tylko w etyce osobistej, ale i społecznej. W ten sposób konfucjanizm stał się instrumentem polityki państwa. Ta grupa koreańskich uczonych konfucjańskich była nazywana *yangban*¹⁴.

Pierwsi władcy dynastii Choson zastąpili buddyzm konfucjanizmem nie tyle ze względów ideologicznych co raczej praktycznych. Chcieli bowiem przeciwstawić się dominującemu wpływowi buddyzmu na sprawy państwa i przejąć ogromne bogactwa świątyń buddyjskich, zgromadzone w czasie istnienia królestwa Koryo. Neokonfucjańskie teorie państwa i społeczeństwa dały ideologiczną podstawę zakrojonym na szeroką skalę reformom przeprowadzonym przez elitę nowej dynastii. Konfucjańska etyka i konfucjańskie wartości wpłynęły w znacznym stopniu zarówno na strukturę społeczeństwa, jak i na styl życia i zachowania w następnych stuleciach. Na przykład zgodne z tradycją buddyjską porzucenie rodziny, aby zostać mnichem buddyjskim, sprzeczne było z konfucjańskim kodeksem rodzinnym.

Władcy królestwa Choson rządili dzięki dobrze wyważonemu i przemyślanemu systemowi politycznemu. System egzaminów do służby państwowej ustalił się jako podstawowa droga rekrutacji urzędników. Był to swoisty egzamin społecznej i intelektualnej aktywności kandydatów. Społeczeństwo wysoko ceniło humanistyczne wykształcenie akademików, natomiast handel i rzemiosło były uważane za zajęcie ludzi niższej kategorii.

Pierwszy wiek panowania dynastii Choson to czas rozwoju kultury i budowania fundamentów kulturalnych osiągnięć całego okresu panowania dynastii. Główną postacią dynastii Choson jest bez wątpienia król Sejong Wielki, który panował w latach 1418-1450. Sejong był mistrzem nauki konfucjańskiej i właśnie on połączył podstawowe zasady konfucjanizmu z interesem swoich poddanych. W skrajnej formie bowiem neokonfucjanizm zakłada ślepe posłuszeństwo względem starszych i przełożonych, wobec nauczycieli, rodziców i władcy. Korea w czasie panowania dynastii Choson była szczególnie przydatkiem – miejscowi *yangban* byli bardziej konfucjańscy niż sam Konfucjusz.

---

¹⁴ Tamże, s. 62-63.

Król Sejong Wielki potrafił jednak zachować zdrową równowagę między filozofią neokonfucjanizmu a interesem swoich poddanych.

Pod patronatem króla Sejonga grupa uczonych akademii królewskiej prowadziła badania w dziedzinie polityki, ekonomii i nauk humanistycznych. Największym osiągnięciem tej grupy uczonych był wynalazek alfabetu koreańskiego, zwanego *hangul*¹⁵. Jest to prosty, a zarazem czytelny sposób zapisywania koreańskich głosek. Po raz pierwszy Koreańczycy otrzymali możliwość zapisania ich własnego języka w formie łatwej do opanowania.

Pod koniec XVI wieku zaczęły się dawać we znaki skutki wojny siedmioletniej z Japonią. W 1592 r. japoński shogun Toyotomi Hideyoshi rozpoczął kampanię przeciwko Korei, gdy dwór Choson odrzucił jego żądania i uniemożliwił mu przejście przez Koreę z zamiarem inwazji na Chiny. Prawie cały półwysep został zdewastowany, wielu koreańskich uczonych, artystów i rzemieślników zostało zmuszonych do wyjazdu do Japonii. Koreański admirał Yi Sun-shin przeprowadził wiele zwycięskich bitew z flotą japońską, na lądzie zaś ochotnicze oddziały chłopskie i oddział mnichów buddyjskich dzielnie walczyły z wrogiem. Po śmierci Toyotomi Hideyoshi Japończycy rozpoczęli odwrót. Wojna zakończyła się w 1598 r. pozostawiając ogromne zniszczenia zarówno w Korei, jak i w Chinach¹⁶.

W XVII wieku Korea była nękana przez mandżurską dynastię Ching¹⁷. Inwazja chińska zachwiała podstawami politycznymi i organizacyjnymi dynastii Choson, dlatego też co świątlejsi uczeni koreańscy rozpoczęli proces wprowadzania systemu nauki praktycznej (*shilhak*) jako metody budowania nowoczesnego państwa. Popierali oni również nowe rozwiązania w rolnictwie i rzemiośle. Ludzie myślący zaczęli szukać nowych idei w Chinach. Z pomocą przyszedł im obecny już w Chinach katolicyzm. Przez arystokratów, obrońców starego porządku, katolicyzm jako „nauka zachodnia” został uznany na niebezpieczny, mogący obalić konfucjański porządek państwa i społeczeństwa. Również szkoła nauki praktycznej (*shilhak*), próbująca adaptować idee konfucjańskie do życia współczesnego, nie znalazła uznania wśród konserwatywnych arystokratów. Korea pozostała państwem szczelnie zamkniętym na zachodnie normy stosunków handlowych i dyplomatycznych XIX wieku¹⁸.

---

¹⁵ Tamże, s. 64.

¹⁶ Tamże, s. 69.

¹⁷ Dynastia Ching rządziła Chinami w latach 1644-1911. Na ten temat por. K o ś ć, *Prawo a etyka konfucjańska*, s. 157-164.

¹⁸ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 70-82.

W XIX wieku Korea musiała odpierać ataki Wielkiej Brytanii, Francji i Japonii. Aby ustrzec kraj przed niepożądanymi wpływami Zachodu, król Taewon-gun zarządził prześladowanie katolicyzmu, co spotkało się ze zbrojną odpowiedzią Francji w 1866 r. Od 1894 r. swoje wpływy w Korei, zaczęła powiększać Japonia, mając na to ciche przyzwolenie rządów Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych Ameryki. Japonia czekała na stosowny moment, aby zaatakować Korę. Uczyniła to w momencie, gdy w Korei wybuchło powstanie chłopskie przeciwko nieznośnym warunkom życia stworzonym przez nieudolny aparat rządowy. Bezradny rząd koreański poprosił Chiny o pomoc wojskową. Japonia, obawiając się hegemonii i utrwalenia wpływów chińskich w Korei, wypowiedziała wojnę Chinom. Po wygraniu wojny z Chinami umocniła swoje wpływy również w Korei. W 1895 r. poselstwo japońskie w Seulu doprowadziło do zamordowania prorosyjskiej królowej Min i zmusiło króla Kojong do stworzenia projapońskiego rządu. Następnie król i następca tronu zostali osadzeni w areszcie domowym. Po ucieczce z pałacu królewskiego król i księżę znaleźli schronienie w poselstwie rosyjskim. Pod wpływem koreańskiej opinii publicznej król Kojong powrócił w 1897 r. do swego pałacu i ogłosił ustanowienie niezależnego cesarstwa Wielkiej Korei (*Taehan*). Wydał nowe prawo dotyczące reformy szkolnictwa i wprowadził szereg zmian w administracji państwowej. Pomimo tych reform kraj jednak pogrzyżył się w chaosie i anarchii i stopniowo tracił suwerenność na rzecz Japonii¹⁹.

3. HISTORIA NOWOŻYTNA

Jedyną przeszkodą do całkowitego zawładnięcia Koreą przez Japonię pozostawała Rosja. Zwycięstwo w wojnie rosyjsko-japońskiej w latach 1904-1905 dawało Japonii upragnioną władzę na Półwyspie Koreańskim. Od 1905 r. Japończycy praktycznie przejęli kontrolę nad całą polityką zagraniczną Korei. W Korei rezydował japoński gubernator generalny, który działał jako najwyższy autorytet w sprawach zagranicznych. Japończycy stopniowo opanowali koreański resort spraw wewnętrznych. W 1907 r. została rozwiązana koreańska armia, a cesarz Kojong został zmuszony do abdykacji. Wszystkie protesty przeciwko Japonii były krwawo tłumione. Dnia 29 sierpnia 1910 r. nowo mianowany gubernator generalny, Terauchi, podpisał z premierem Korei Yi

---

¹⁹ Tamże, s. 82-92.

Won-yongiem pakt, na mocy którego Korea została przyłączona do Japonii. Prasa koreańska została zawieszona, organizacje polityczne rozwiązane, działacze polityczni aresztowani, nad transportem i komunikacją rozciągnięto kontrolę, wprowadzono także japońską walutę. Korea stała się japońską kolonią. Pomimo silnej opozycji i protestów Japonia sprawowała absolutną władzę na Półwyspie Koreańskim do końca drugiej wojny światowej²⁰.

Rezydujący w Seulu japoński gubernator generalny miał za zadanie przede wszystkim ekonomiczną eksploatację Korei. Rząd japoński zachęcał japońskich rolników do emigracji do Korei, gdzie ofiarował im ziemię za darmo. Do Japonii wywożono ogromne ilości ryżu, podczas gdy Koreańczycy cierpieli niedostatek. Japończycy bogacili się na koreańskich bogactwach naturalnych, a poziom życia Koreańczyków systematycznie się obniżał. W wyniku tej polityki setki tysięcy koreańskich rolników porzucało swoje gospodarstwa i przenosiło się do Mandżurii, a nawet na Syberię, gdzie życie również nie było łatwe²¹.

Japońskie rządy kolonialne wywołały nastroje nacjonalistyczne wśród Koreańczyków. Koreańscy intelektualiści protestowali gwałtownie przeciwko japońskiej polityce asymilacji kulturowej. Podkreślali swoją odrębność i walczyli o zachowanie niezależności kulturowej. Dnia 1 marca 1919 r. doszło w Korei do ogólnonarodowych protestów przeciwko okupacji japońskiej. Ruch niepodległościowy został wprawdzie stłumiony, ale przyczynił się do powstania koreańskiego Rządu Tymczasowego w Szanghaju i zorganizowania zbrojnego powstania przeciwko Japonii w Mandżurii²².

Po wypadkach marcowych 1919 r. Japończycy z jeszcze większym nasileniem niż dotychczas przystąpili do realizacji polityki asymilacji kulturowej. Język japoński stał się językiem obowiązkowym w szkołach koreańskich i administracji państwowej. Zabroniono wydawania gazet w języku koreańskim. Nawet używanie języka koreańskiego w domu było karane. Największą jednak tragedią dla Koreańczyków była utrata ich własnych nazwisk i imion. Musieli bowiem przyjąć nazwiska i imiona w brzmieniu japońskim.

Gdy w 1931 r. armia japońska wkroczyła do Mandżurii, a następnie w 1937 r. o Chin, cały przemysł koreański został przestawiony na produkcję wojenną dla Japonii. Prawie całe zbiory ryżu przeznaczono na utrzymanie armii japońskiej. Koreańczycy powoływani do armii japońskiej musieli pod

---

²⁰ Tamże, s. 93-98.

²¹ Por. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Historia*, s. 52-53.

²² Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 99-102.

przymusem wykonywać „brudną robotę” za Japończyków w Chinach, na Filipinach i w innych krajach okupowanych przez Japonię. Młode kobiety koreańskie wywożone były do Japonii i umieszczane w wojskowych domach publicznych. Okres ten należy do najciemniejszych kart historii Korei²³.

4. CZASY WSPÓŁCZESNE

Dzień 15 sierpnia 1945 r. był dla Japonii dniem kapitulacji, dla Korei zaś dniem wyzwolenia po trzydziestu sześciu latach okupacji japońskiej. Koniec wojny nie przyniósł jednak Korei wolności. Kraj został podzielony na dwie strefy okupacyjne. Południe kraju dostało się pod okupację Stanów Zjednoczonych Ameryki, północ zaś – wzdłuż 38 równoleżnika – Związku Radzieckiego. Zgromadzenie Ogólne ONZ 17 września 1947 r., na wniosek Stanów Zjednoczonych, przyjęło rezolucję, na mocy której w Korei miały być przeprowadzone wybory pod nadzorem komisji ONZ. Komisja przybyła do Seulu w styczniu 1948 r. Związek Radziecki nie podporządkował się jednak rezolucji i nie dopuścił komisji do nadzorowania wyborów w północnej części Korei. Na mocy nowej rezolucji ONZ wybory odbyły się 10 maja 1948 r. jedynie w południowej części Korei, okupowanej przez Stany Zjednoczone. Dnia 17 lipca 1948 r. promulgowano konstytucję, a 15 sierpnia 1948 r. został powołany rząd Republiki Korei. Właśnie 15 sierpnia 1948 r. jest uważany za dzień proklamowania Republiki Korei, która dziedziczy legitymację koreańskiego Rządu Tymczasowego w Szanghaju²⁴.

W odpowiedzi na powstanie Republiki Korei, dnia 9 września 1948 r. komuniści północnokoreańscy ogłosili w Pyongyang (Phenian) utworzenie Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej. Rządy objął stalinowski przywódca Kim Il-Sung²⁵.

Dnia 25 czerwca 1950 r. Korea Północna, bez deklaracji wojny, rozpoczęła inwazję na Koreę Południową, dając początek trwającej trzy lata wojnie koreańskiej²⁶. Republika Korei zwróciła się do Rady Bezpieczeństwa ONZ,

---

²³ Tamże, s. 104-113; A. C. N a h m (red.), *Korea under Japanese Colonial Rule*, Kalamazoo 1973.

²⁴ Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 114.

²⁵ Por. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Historia*, s. 54.

²⁶ Koreańczycy na określenie tej wojny domowej używają sformułowania *yuk-i-o*, tzn. 6.25, czyli 25 czerwca 1950 r.

która podjęła rezolucję nakazującą Korei Północnej wycofanie się do 38 równoleżnika. Z pomocą Korei Południowej przysły Stany Zjednoczone wraz z piętnastoma państwami sprzymierzonymi. Pod dowództwem generała Douglasa MacArthura siły aliantów wyparły wojska Korei Północnej z południa. Jednakże w październiku 1950 roku wojska Korei Północnej wraz z wojskami Chińskiej Republiki Ludowej znów uderzyły na południe i 4 stycznia 1951 r. zajęły Seul. Po kontrataku wojsk ONZ Seul został 12 marca 1951 r. odbity, a wojska Korei Północnej musiały się wycofać do 38 równoleżnika, gdzie konflikt się rozpoczął. W wyniku tej wojny zginęło ponad milion ludzi, a cały kraj został zdewastowany. W tym momencie Związek Radziecki zaproponował negocjacje, które miały w efekcie doprowadzić do rozejmu. Rozejm został podpisany po dwóch latach negocjacji 27 lipca 1953 r. w Panmunjom, przywracając *status quo* sprzed 25 czerwca 1950 r. Pomiędzy Koreą Północną a Koreą Południową, mniej więcej wzdłuż 38 równoleżnika, przebiega strefa zdemilitaryzowana, licząca około 4 km szerokości²⁷.

Od czasu ustanowienia I Republiki 15 sierpnia 1948 r., Republika Korei miała ośmiu prezydentów. Rhee Syng-man był prezydentem I Republiki od 1948 roku do 26 kwietnia 1960 r. Powodem jego upadku była korupcja i ekonomiczna stagnacja kraju. Do tego dołączyły się jeszcze sfałszowane wybory w 1960 r. Doprowadziło to w całym kraju do demonstracji studenckich, do których dołączyli się robotnicy i inteligencja. Rhee Syng-man musiał zrezygnować z urzędu prezydenta i wyemigrował do Stanów Zjednoczonych²⁸.

Dnia 12 sierpnia 1960 r. parlament wybrał Yun Po-sun na prezydenta II Republiki. Prezydent Yun Po-sun rozpoczął proces demokratyzacji Korei, ale w efekcie doprowadził do chaosu politycznego i społecznego w kraju. Skutkiem tego był wojskowy zamach stanu, przeprowadzony 16 maja 1961 r. przez generała Park Chung-hee. Dnia 22 marca 1962 r. prezydent Yun Po-sun na znak protestu przeciwko rządowi wojskowym złożył rezygnację. Dnia 17 grudnia 1962 r. powszechne referendum narodowe zdecydowało o przywróceniu systemu prezydenckiego. Dnia 15 października 1963 r. generał Park Chung-hee został wybrany prezydentem, a 17 grudnia tego samego roku uroczyście zaprzysiężono go na okres czterech lat jako prezydenta III Republiki. Dnia 3 maja 1967 r. prezydent Park Chung-hee został ponownie wybrany na prezydenta IV Republiki i 1 lipca tego samego roku zaprzysiężony. Dnia

²⁷ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 114-115.

²⁸ Por. A. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Ustrój polityczny Republiki Korei*, „Nurt SVD”, 28(1994), nr 4(67), s. 33.

14 września 1969 r. prezydent Park Chung-hee, przy wymuszonej całkowitej nieobecności posłów lewicy w parlamencie, wprowadził zmiany konstytucji, dzięki którym zdobył prawo ubiegania się po raz trzeci o godność prezydenta. Dnia 17 października 1969 r. ta zmiana konstytucji została poddana pod referendum narodowe i otrzymała poparcie 65 procent głosujących. W ten sposób 27 kwietnia 1971 r. prezydent Park Chung-hee został wybrany na trzecią kadencję, pokonując swego rywala Kim Dae-junga²⁹.

W związku z narastającą falą niezadowolenia społecznego i demonstracji studenckich oraz w obliczu zagrożenia ze strony Korei Północnej prezydent Park Chung-hee 6 grudnia 1971 r. ogłosił stan wyjątkowy celem „ratowania” kraju. Tymczasem niezadowolenie społeczne narastało coraz bardziej, wzmagaly się rozruchy i fale demonstracji. Prezydent wręcz czekał na ten moment, aby 17 października 1972 r. wprowadzić stan wojenny w całym kraju. Zawiesił więc konstytucję, rozwiązał parlament i zabronił jakiegokolwiek działalności politycznej. Zgodnie z intencją prezydenta uzasadnieniem wprowadzenia stanu wojennego była konieczność przeprowadzenia reform politycznych, dostosowania państwa do zmieniającej się sytuacji międzynarodowej i umożliwienie dialogu między Koreą Południową a Koreą Północną. Był to tzw. plan odrodzenia systemu reform (*yushin*)³⁰. W rzeczywistości, dziesięć dni później, został ogłoszony nowy projekt konstytucji wzywający do utworzenia Narodowej Rady Zjednoczenia Korei: dzięki temu drogą pośrednią wybrany zostałby również prezydent państwa. Nowy projekt konstytucji zakładał także przedłużenie kadencji prezydenta i parlamentu z obecnych czterech do sześciu lat. Nowy parlament składałby się z 219 członków, z czego jedna trzecia byłaby desygnowana przez prezydenta, a dwie trzecie zostałyby wybrane w wyborach powszechnych. Projekt konstytucji został zatwierdzony 21 listopada 1972 r. w referendum narodowym. Dnia 23 grudnia 1972 r. Narodowa Rada Zjednoczenia Korei na sesji inauguracyjnej wybrała prezydenta Park Chung-hee na pierwszą sześcioletnią kadencję. Dnia 27 grudnia tegoż roku Park Chung-hee został zaprzysiężony na prezydenta IV Republiki i rozpoczął swe rządy od wydania dekretów o charakterze wyjątkowym, ograniczającym wolności obywatelskie, działalność polityczną, zakazującym demonstracji antyrządowych, rozbudowującym siły bezpieczeństwa przez stworzenie tajnej policji (KCIA), nakazującym rozprawienie się z „antynarodowymi” bojówkami z Korei Pół-

²⁹ Por. tamże, s. 33-34.

³⁰ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 117.

nocnej, do których należała – według prezydenta – również opozycja³¹. Niezadowolone z dyktatorskich rządów prezydenta Park Chung-hee wzrastało bardzo gwałtownie. Dnia 15 sierpnia 1974 r. w czasie uroczystości z okazji 29 rocznicy wyzwolenia Korei zorganizowany został zamach, z którego prezydent cudem uszedł z życiem. W zamachu zginęła żona prezydenta.

Pragnąc pozyskać poparcie większości narodu, prezydent Park Chung-hee wydał dekret znoszący bądź obniżający podatki robotnikom, chłopom i ludziom o najniższych dochodach w celu polepszenia ich sytuacji życiowej. Przed referendum, które miało miejsce 12 lutego 1975 r., prezydent polecił sprowadzić do kraju dodatkowe ilości ryżu, pszenicy i innych produktów żywnościowych. Rozdając narodowi „prezenty”, zyskał poparcie dla swoich planów odrodzenia reform. Dzięki tym akcjom 6 lipca 1978 r. Park Chung-hee został ponownie wybrany prezydentem na kolejne sześć lat³².

Dyktatorskie rządy prezydenta Park Chung-hee powodowały jednak ciągły wzrost niezadowolenia wśród studentów. Inteligencja burzyła się z powodu ataków prezydenta na opozycję, szczególnie na Nową Partię Demokratyczną (*Shinmindang*), której przewodniczącym był Kim Young-sam. Dnia 4 października 1979 r. Kim Young-sam został siłą wyrzucony z parlamentu. Studenci w Pusan, drugim co do wielkości mieście Korei, 16 października 1979 r. rozpoczęli demonstracje przeciwko planowi odrodzenia reform prezydenta Park Chung-hee. Ponieważ fala demonstracji objęła wkrótce cały kraj, 18 października 1979 r. prezydent ponownie ogłosił stan wojenny. I właśnie w atmosferze demonstracji studenckich, połączonych ze strajkami robotników i demonstracjami inteligencji, popieranymi przez Kościoł katolicki, Kościoły protestanckie i inne religie występujące w obronie praw człowieka i wolności obywatelskich, prezydent Park Chung-hee padł ofiarą zamachu. Został zastrzelony osobiście przez samego dyrektora tajnej policji KCIA 26 października 1979 r. Wydarzenie to położyło kres systemowi odrodzenia reform prezydenta Park Chung-hee i zakończyło okres IV Republiki³³.

W jednej dziedzinie jednak historia musi oddać sprawiedliwość rządowi prezydenta Park Chung-hee, a mianowicie w dziedzinie reform i szybkiego tempa wzrostu gospodarczego kraju. W latach siedemdziesiątych tylko w jednym roku przeciętny wzrost dochodu narodowego brutto (GNP) w Republice

---

³¹ Por. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Ustrój*, s. 34.

³² Tamże, s. 35.

³³ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 118.

Korei wynosił około dziesięć procent, zjawisko niespotykane w żadnym innym kraju na globie ziemskim³⁴.

Dnia 6 grudnia 1979 r. premier Choi Kyu-hah, pełniący obowiązki prezydenta, został wybrany kolejnym prezydentem. Dnia 29 lutego 1980 r. prezydent Choi Kyu-hah przywrócił prawa obywatelskie byłemu prezydentowi Yu Po-sun, byłemu kandydatowi na stanowisko prezydenta Kim Dae-jung i innym 685 dysydem. W kwietniu 1980 r. ponownie wybuchły strajki chłopów. W odpowiedzi 17 maja 1980 r. rząd ogłosił kolejny stan wojenny w całym kraju, zakazując wszelkiego rodzaju działalności politycznej, zgromadzeń i wieców. Studenci w odwecie 18 maja 1980 r. rozpoczęli demonstracje w mieście Kwangju, żądając zniesienia stanu wojennego i uwolnienia przywódcy opozycji Kim Dae-jung. Rząd w odpowiedzi wysłał wojsko, które spacyfikowało miasto, zginęły setki studentów i innych osób cywilnych. Represje dotknęły prawie wszystkie grupy społeczne, studentów, robotników, inteligencję i duchowieństwo. Nie mogąc opanować sytuacji w kraju, prezydent Choi Kyu-hah po dziewięciu miesiącach rządów 16 sierpnia 1980 r. złożył rezygnację³⁵.

W tej sytuacji 27 sierpnia 1980 roku generał Chun Doo-hwan został wybrany przez Narodową Radę Zjednoczenia Korei prezydentem i 1 września tego roku zaprzysiężony jako prezydent V Republiki. Dnia 17 września 1980 r. sąd wojskowy skazał lidera opozycji Kim Dae-jung, oskarżonego o działalność antypaństwową i podżeganie do zamieszek, na karę śmierci, której jednak nie wykonano. Sytuacja w kraju była bardzo napięta. Obawiając się wybuchu wojny domowej, prezydent Chun Doo-hwan złagodził politykę represyjną, zwolnił z więzień kilka tysięcy więźniów politycznych i 24 stycznia 1981 r. zniósł całkowicie stan wojenny. Dnia 11 kwietnia tego roku parlament ponownie wznowił swoją działalność³⁶. Dzięki pomocy z zewnątrz prezydentowi Chun Doo-hwan udało się osiągnąć pewne sukcesy gospodarcze i zrealizować część planu pięcioletniego. Korea została zauważona na arenie międzynarodowej, gdy Międzynarodowy Komitet Olimpijski postanowił, że mistrzostwa lekkoatletyczne Azji w 1986 r. i olimpiada letnia w 1988 r. odbędą się w Seulu³⁷.

³⁴ Por. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Ustrój*, s. 35.

³⁵ Tamże, s. 36.

³⁶ Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 118.

³⁷ Por. K o ś ć, *Korea w dobie przemian. Ustrój*, s. 36.

Niewyjaśniony pozostawał nadal problem masakry ludności w Kwangju w 1980 r. Opinia publiczna nie wiedziała, jaką rolę w tej tragedii odegrał obecny prezydent Chun Doo-hwan i jaki był w niej udział Stanów Zjednoczonych Ameryki. Nieuzgodniony pozostawał dalej termin zmiany konstytucji, którego opozycja domagała się już teraz, w celu umożliwienia wyboru prezydenta w wyborach bezpośrednich i powszechnych. Prezydent zaś chciał przesunąć debatę konstytucyjną aż na czas po olimpiadzie – na rok 1989, czyli tym samym przedłużyć swoją kadencję prezydencką. W kraju narastała fala niezadowolenia społecznego. Opozycja miała poparcie prawie wszystkich grup społecznych, łącznie z Kościołem katolickim, Kościołami protestanckimi i pozostałymi związkami religijnymi³⁸.

Wówczas przewodniczący partii rządzącej, Demokratycznej Partii Sprawiedliwości, generał Roh Tae-woo 17 września 1987 r. podczas spotkania w Białym Domu z amerykańskim prezydentem Ronaldem Raeganem uroczysto zapewnił, że Korea dołoży wszelkich starań, aby w kraju zapanował duch dojrzałej demokracji, a zmiana władzy w lutym 1988 r. nastąpi pokojowo i bez rozlewu krwi. Tak też się rzeczywiście stało: 12 października 1987 r. parlament wniósł poprawkę do konstytucji, umożliwiającą powszechne i bezpośrednie wybory prezydenta na jedną pięcioletnią kadencję. Nowa konstytucja została przyjęta absolutną większością głosów w referendum narodowym 27 października 1987 r. Kandydatem na prezydenta z ramienia partii rządzącej został generał Roh Tae-woo, który 28 listopada tego roku obiecał wyborcom, że jeśli zostanie wybrany prezydentem, będzie dążył do pojednania narodowego, odbuduje pełną demokrację w kraju, przeprowadzi reformy społeczne i gospodarcze oraz nawiąże stosunki dyplomatyczne z Chinami³⁹.

W łonie opozycji były ciągłe tarcia. Kim Young-sam (protestant) i Kim Dae-jung (katolik) nie mogli dojść między sobą do porozumienia, który z nich ma reprezentować opozycję w wyborach prezydenckich 16 grudnia 1987 r. Do urn poszło około 26 milionów obywateli, by po raz pierwszy od 16 lat wziąć udział w demokratycznych wyborach prezydenckich. Z powodu rozbicia opozycji wybory zwykłą większością głosów wygrał generał Roh Tae-woo z rządzącej Demokratycznej Partii Sprawiedliwości. Dnia 25 lutego 1988 r. prezydent Roh Tae-woo został uroczysto zaprzysiężony na prezydenta VI Republiki na jedną pięcioletnią kadencję. Było to pierwsze po-

---

³⁸ Por. tamże, s. 36-37.

³⁹ Por. tamże, s. 37.

kojowe przejęcie władzy w historii Korei od 40 lat⁴⁰. Od tego dnia zaczęła obowiązywać demokratyczna konstytucja. Na polecenie prezydenta Ministerstwo Spraw Zagranicznych zezwoliło na wyjazdy zagraniczne wszystkim obywatelom. Dotychczasowe ograniczenia w tej materii związane były ze służbą wojskową i „innymi przyczynami”, przez które należy rozumieć głównie działalność polityczną w opozycji.

Prezydent Roh Tae-woo rozpoczął wprowadzanie na szeroką skalę reform społecznych i politycznych. Wybory do parlamentu 26 kwietnia 1988 r. przyniosły niespodziewany sukces opozycji. Zdobyła ona w parlamencie więcej mandatów niż rządząca partia prezydencka. W ten sposób po raz pierwszy w historii Republiki Korei opozycja mogła kontrolować poczynania prezydenta i dyktować mu warunki. Opozycja utworzyła kilka komisji parlamentarnych, które zajęły się badaniem różnych form działania V Republiki, m.in. bezprawnymi poczynaniami rządu prezydenta Chun Doo-hwan, ustaleniem winnych masakry w Kwangju w 1980 r., sfałszowania wyborów itp. Wskutek presji opozycji były prezydent Chun Doo-hwan 23 listopada 1988 r. wystąpił przed kamerami telewizji, przeprosił naród za nadużycia władzy prezydenckiej i dobrowolnie udał się na wygnanie do świątyni buddyjskiej położonej w dalekich górach⁴¹.

Prezydent Roh Tae-woo starał się o wzmocnienie prestiżu Korei nie tylko poprzez demokratyczne reformy wewnątrz kraju, ale również na arenie międzynarodowej. Nawiązał liczne stosunki dyplomatyczne, m.in. również z krajami postkomunistycznymi. Dnia 1 listopada 1989 r. Korea Południowa nawiązała stosunki dyplomatyczne z Polską.

Dnia 9 maja 1990 roku rządząca partia prezydenta Roh Tae-woo połączyła się z dwoma partiami opozycyjnymi, m.in. z Demokratyczną Partią Zjednoczenia (*Tongilminjundang*), której przewodniczącym był Kim Young-sam, tworząc nową partię rządzącą – Partię Demokratyczno-Liberalną (*Minjadang*), mającą stabilną większość w parlamencie. Przewodniczącym partii na dwa lata został wybrany prezydent Roh Tae-woo, a w 1992 r. zastąpił go Kim Young-sam. Wybory prezydenckie 18 grudnia 1992 r. wygrał Kim Young-sam, uzyskując 42 procent głosów, a jego rywal z partii opozycyjnej, Kim Dae-jung, 34 procent. Kim Young-sam został uroczystie zaprzysiężony 25 lutego 1993 r.

---

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Tamże, s. 38.

jako prezydent VII Republiki, a zarazem jako pierwszy cywilny prezydent Republiki Korei od wojskowego zamachu stanu w 1961 r.⁴²

Dnia 18 grudnia 1997 r. wybory prezydenckie wygrał lider opozycji Kim Dae-jung i został zaprzysiężony 25 lutego 1998 r. jako prezydent VIII Republiki na jedną pięcioletnią kadencję 1998-2003. Jako cel swojej administracji postawił przewyciężenie kryzysu ekonomicznego, pełną realizację praw człowieka w Korei i zlikwidowanie stanu zimnej wojny z Koreą Północną⁴³. Realizując konsekwentnie swój plan pojednania z Koreą Północną, w 2000 r. odwiedził Pyong-yang. Za osiągnięcia na drodze pojednania i pokojowego połączenia obu Korei został w 2000 r. laureatem pokojowej Nagrody Nobla.

Dnia 17 grudnia 2002 r. wybory prezydenckie wygrał Roh Mu-hyun (katolik) i został zaprzysiężony 25 lutego 2003 r. jako prezydent IX Republiki na jedną pięcioletnią kadencję 2003-2008. Jako cel swojej prezydentury postawił przejrzystość finansową i polityczną państwa oraz pełną realizację praw człowieka w Korei. Jednakże dnia 12 marca 2004 r. parlament przyjął wniosek o *impeachment* prezydenta Roh Mu-hyuna. Parlament zarzucił mu afery korupcyjne i naruszenie Konstytucji, nakazującej prezydentowi bezstronność partyjną. Po przegłosowaniu *impeachmentu* zgodnie z Konstytucją Republiki Korei Trybunał Konstytucyjny miał sześć miesięcy na zatwierdzenie decyzji Parlamentu. W okresie przejściowym obowiązki głowy państwa pełnił premier Goh Kun.

Dnia 14 maja 2004 r. Trybunał Konstytucyjny Republiki Korei orzekł, że prezydent Roh Mu-hyun nie jest winny finansowych nadużyć i korupcji oraz złamania ordynacji wyborczej. Tak więc po dwóch miesiącach od wszczęcia przeciw prezydentowi procedury *impeachmentu* może on powrócić do pełnienia swoich obowiązków. W międzyczasie w wyborach powszechnych większość w parlamencie zdobyła Nasza Partia (*Uri-dang*), którą popierał prezydent, co spowodowało, że przez kraj przetoczyła się fala protestów w jego obronie. Próba odsunięcia głowy państwa od władzy przez Wielką Partię Narodową i Milenijną Partię Demokratyczną spowodowała, że znaczna część ich elektoratu, wiedzona typowym koreańskim współczuciem, postanowiła stanąć w obronie pokrzywdzonego prezydenta. Dnia 15 kwietnia 2004 r. partie większościowe przegrały wybory parlamentarne, a 14 maja tego

---

⁴² Por. Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), dz. cyt., s. 119-120.

⁴³ Por. tamże, s. 120-121.

roku musiały przyjąć do wiadomości, że prezydent nie zostanie odsunięty od władzy.

BIBLIOGRAFIA

- Korean Overseas Culture and Information Service (wyd.), *A Handbook of Korea*, wyd. 10, Seoul 1998.
- K o ś ć A.: Korea w dobie przemian. *Historia*, „Nurt SVD”, 28 (1994), nr 3 (66), s. 43-55.
- Korea w dobie przemian. Ustrój polityczny Republiki Korei, „Nurt SVD”, 28 (1994), nr 4 (67), s. 29-43.
- Prawo a etyka konfucjańska w historii myśli prawnej Chin, Lublin 1998.
- L e e K.-B.: *A New History of Korea*, Seoul 1991.
- M e y e r - S t a m e r J.: *Süd-Korea*, Bonn 1992.
- N a h m A. C. (red.): *Korea under Japanese Colonial Rule*, Kalamazoo 1973.
- O g a r e k - C z o j H.: *Mitologia Korei*, Warszawa 1988.
- *Pradzieje i legendy Korei*, Warszawa 1981.
- S c a l a p i n o R. (red.), *North Korea Today*, Berkeley 1983.

PHILOSOPHICAL FOUNDATIONS OF THE KOREAN STATE IN HISTORIC APPROACH

S u m m a r y

The aim of this article is to present the philosophical foundations of the Korean State in the historic approach. In another words it is the answer to the question: On which philosophy the Korean State is based.

The problem here is not so much the concept of the State itself as the concept of *philosophy*. In the history of Korean thought it is hard to distinguish philosophy from religion. Philosophy, religion and culture build together “the philosophy of life”. In the Korean context it will be Shamanism, Confucianism, Buddhism, Taoism, Christianity, New Religions and Korean popular religion.

Summarized by Antoni Kość

Słowa kluczowe: filozofia, konfucjanizm, buddyzm, chrześcijaństwo, państwo koreańskie, historia.

Key Words: philosophy, Confucianism, Buddhism, Christianity, Korean State, history.